

NVO Akcija za socijalnu pravu

MINISTARSTVO FINANSIJA

PRIMJEDBE, PREDLOZI I SUGESTIJE**STRATEGIJA ZA BORBU PROTIV PREVARA I UPRAVLJANJE NEPRAVILNOSTIMA U CILJU
ZAŠTITE FINANSIJSKIH INTERESA EVROPSKE UNIJE 2025 - 2028**

Primjedba/predlog/sugestija 1: Potrebno je razmotriti formiranje posebne agencije kao državnog organa, u što kraćem roku, koja bi bila pod nadležnošću Ministarstva finansija i zadužena za zaštitu finansijskih interesa Evropske Unije.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 1: Strategija navodi da Ministarstvo finansija igra ključnu ulogu u promociji i zaštiti finansijskih interesa Evropske Unije, a unutar njega je uspostavljena Direkcija za zaštitu finansijskih interesa EU/AFCOS, kao glavno koordinaciono tijelo AFCOS sistema u Crnoj Gori, a koja je operativni nosilac politike zaštite finansijskih interesa EU u Crnoj Gori.

Imajući u vidu složenost zaštite finansijskih interesa Evropske Unije i brojnost projekata, koji se provode u Crnoj Gori, naročito u domenu radova i javne infrastrukture, a u isto vrijeme ogroman rizik od korupcije i prevara, to se čini institucionalno opravdanim formiranje posebne agencije, čija će isključiva nadležnost biti u vezi sa prednjim pitanjem, a koja bi bila pod ingerencijom Ministarstva finansija. Upravo iz razloga obimnosti i složenosti upravljanja ovom oblašću smatramo da bi potpuniji, sveobuhvatniji i institucionalno opravdani pristup bio da se ovim pitanjem bavi poseban državni organ, a ne direkcija u okviru Ministarstva finansija.

Agenciju i/ili sličan odgovarajući državni organ bilo bi neophodno formirati u što kraćem roku, a imajući u vidu trenutnu fazu crnogorskog integracionog procesa.

Primjedba/predlog/sugestija 2: Potrebno je razmotriti osnivanje posebnog savjeta na nivou Vlade Crne Gore, koji bi bio uključen u pitanje provođenja Strategije i povezanih aktivnosti, a bio bi otvoren ne samo za predstavnike izvršne vlasti, već i stručne, akademske i poslovne zajednice, kao i civilnog sektora.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 2: Rješenje se predlaže imajući u vidu potrebu bolje kontrole i praćenja realizacije planiranih aktivnosti, ali i postizanja veće transparentnosti u ovoj oblasti.

Savjet bi bio formiran od predstavnika izvršne vlasti, ali bi bio otvoren i za predstavnike stručne, poslovne i akademske zajednice, kao i civilnog sektora. Rad savjeta bi bio javan i cijenio da bi se kroz osnivanje posebnog tijela, koje bi pratilo realizaciju Strategije i povezanih aktivnosti, ostvarila u praksi veća transparentnost, ali i dao doprinos podizanju svijesti javnosti o ovim pitanjima.

Primjedba/predlog/sugestija 3: Nejasno je zašto Strategija izvođače, korisnike projekata finansiranih od Evropske Unije ili crnogorsko društvo uopšte, ne prepoznaje kao zainteresovane strane u odnosu na Strategiju.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 3: Strategija navodi da izvođači, korisnici projekata finansiranih sredstvima Evropske Unije, poreski obveznici Evropske Unije i Crne Gore, kao i crnogorsko društvo uopšte, nijesu smatrani zainteresovanim stranama u odnosu na Strategiju, jer nijesu direktno odgovorni za njenu implementaciju i ispunjavanje zadataka iz njenog Akcionog plana.

Potpuno je nejasno zašto Strategija ne prepoznaje prednje navedene subjekte kao zainteresovane strane, makar dio njih, a bez obzira što nijesu odgovorni za ispunjavanje obaveza iz Akcionog plana, jer crnogorsko društvo, naročito pojedini njegovi dijelovi, jesu zainteresovane strane. Uostalom, ni konkretna javna rasprava za Strategiju ne bi imala smisla da crnogorsko društvo nije zainteresovana strana.

Primjedba/predlog/sugestija 4: U Strategiji je neophodno detaljno navesti realizovane aktivnosti po operativnim ciljevima za Strategiju 2019-2022 godina.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 4: U Strategiji se na prilično opšti način navode realizovane aktivnosti po operativnim ciljevima za Strategiju 2010-2022 godina, te je neophodno taksativno navesti

realizovane aktivnosti.

Prednje se predlaže iz razloga što je neophodno ponuditi potpune i jasne informacije o svim realizovanim aktivnostima. Ovo posebno što upravo realizovane aktivnosti iz ranijih godina predstavljaju nastavak i praktično su polazna osnova za dalje aktivnosti koje se planiraju, pa je cjelishodno ponuditi cjelovit i sadržajno potpun dokument.

Primjedba/predlog/sugestija 5: U Strategiji je potrebno precizno navesti koja je dodatna finansijska sredstva privukao AFCOS van državnog budžeta Crne Gore.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 5: U Strategiji se napominje da treba priznati sposobnost AFCOS-a da privuče dodatna finansijska sredstva van državnog budžeta Crne Gore.

U vezi sa prednjim, a kako bi dokument bio cjelovit i sadržajno potpun, predlaže se da se precizno navede koja su sve finansijska sredstva privučena van državnog budžeta Crne Gore. Na taj način dokument ne bi obilovao opštim mjestima, već preciznim informacijama.

Primjedba/predlog/sugestija 6: Strategija u opisu postojećeg stanja mora jasno da navede koliko je, zbog izostanka političke podrške zakonodavnim procesima i nesaradnje između institucija, došlo do fluktuacije kadra i kolika se šteta u tom smislu može procijeniti.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 6: U Strategiji se u opisu stanja ukazuje da su glavni izazovi u realizaciji aktivnosti za prethodnu Strategiju, a za vremenski period 2019-2022 bili i nedostatak političke podrške zakonodavnim promjenama i izostanak volje za saradnjom među institucijama, uz ocjenu da su institucionalni kontinuitet i timska motivacija, uključujući IPA strukturu, pretrpjeli štetu i rezultirali visokim stopama fluktuacije tokom poslednjih godina.

Neophodno je jasno navesti kolika je bila fluktuacija u brojkama, umjesto opšte ocjene o „visokim stopama fluktuacije“ i precizirati kakva i kolika je šteta nastupila, umjesto opšteg mjesta da je „pretrpljena šteta“, a prednje iz razloga što je u procesu integracija nedopustivo da nesaradnja među institucijama bude razlog za neispunjavanje obaveza zemlje, ali i kako bi se za budući period moglo kvalitetnije upravljati rizicima ove vrste.

Primjedba/predlog/sugestija 7: Nejasno je zašto je Ministarstvo finansija, kao nosilac aktivnosti, u mapi zainteresovanih subjekata, u pogledu interesa ocijenjeno ocjenom „4“, a u pogledu uticaja ocjenom „3“.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 7: U mapi zainteresovanih subjekata se navodi da je Ministarstvo finansija, kao nosilac aktivnosti, u pogledu interesa prikazano sa ocjenom „4“, a u pogledu uticaja prikazano sa ocjenom „3“.

Potpuno je nejasno ovo ocjenjivanje imajući u vidu da se radi o subjektu koji je nosilac i koordinator ključnih aktivnosti, dok izostaju kriteriji na bazi kojih je izvršeno ocjenjivanje. Iako se radi o zaštiti interesa Evropske Unije, ali imajući u vidu da je Crna Gora kandidat za članstvo i da želi da postane članica Evropske Unije, bilo bi primjereno da obje ocjene – i u pogledu interesa i u pogledu uticaja – budu označene sa najvišom ocjenom „5“. To bi istovremeno bio jasan znak i posvećenosti pristupa naše zemlje evropskom integracionom pristupu.

Primjedba/predlog/sugestija 8: Strategija ne nudi odgovor kako upravljati potencijalnim rizikom političke podrške zakonodavnim promjenama.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 8: Iako navodi da su potrebne odgovarajuće zakonodavne inicijative radi potpune primjene Strategije, poput izmjena Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, te navodi da je u ranijem periodu izazov bila politička podrška zakonskim izmjenama, Strategija ne nudi odgovor kako upravljati potencijalnim rizikom ove vrste.

U vezi sa prednjim, cijenimo neophodnim definisanje upravljanja ovim rizikom.

Primjedba/predlog/sugestija 9: Neophodno je formirati jedinstvenu bazu podataka za projekte koji se finansiraju iz fondova Evropske Unije, a koji će biti dostupni na jedinstvenom sajtu i u koje će imati mogućnost uvida najšira zainteresovana javnost na jednostavan način pristupa.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 9: Prednje rješenje se predlaže u cilju povećanja transparentnosti, a koje može uticati preventivno na smanjenje potencijalnih prevarnih radnji ili zloupotrebu sredstava.

Primjedba/predlog/sugestija 10: Strategija ne nudi odgovor i rokove povezanosti baza podataka između državnih institucija uključenih u pitanje prevarnih radnji ili zloupotreba sredstava iz Evropske Unije.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 10: Predlaže se da Strategija definiše rokove za povezanost baza podataka između državnih institucija uključenih u pitanje prevarnih radnji ili zloupotreba sredstava iz Evropske Unije. Radi se o izuzetno značajnom pitanju koje ne treba da ostane nedefinisano, a naročito imajući u vidu postojeću fazu integracionih procesa Crne Gore.

Primjedba/predlog/sugestija 11: Strategija treba da postavi kvalitetnije indikatore u odnosu na mnoga pitanja i ispunjenost aktivnosti.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 11: Indikatori u Strategiji nijesu postavljeni na najkvalitetniji način. Primjera radi, kao jedan od indikatora navodi se „stopa prisustva sastancima Radnog tima za sprovođenje aktivnosti za zaštitu finansijskih interesa Evropske Unije u Crnoj Gori.“

Cijenimo da ovako postavljen indikator nije svrsishodan i sam po sebi ne znači mnogo. Stoga se predlaže redefinisane i optimalnije postavljanje indikatora sa punom svrsishodnošću, a sve u cilju postizanja i isporučivanja optimalnih rezultata.

Ines Mrdović, NVO Akcija za socijalnu pravdu